

حالا قدری از آن رامیدهد مدرسه هابهمین قسم است اگر آقای مخبر قبول بفرمایند این دوقره از این لایحه استثنا بشود بهتر است و دولت هم اگر میخواهد از متولیها اجازه کند و اجازه اش را بدهد که این ملکیت پیدا کند و اگر دولت يك وقتی خواست تا اصلاحات خود را بفروشد این دودانك رفق بحال خود باقی بماند

مخبر - با این اظهاری که آقای مدرس میفرمایند اگرچه بنده از نقطه نظر شخصی موافق هستم ولی نمیتوانم این پیش نهاد را قبول بکنم زیرا نه نظر دولت را در این باب جلب کرده ام نه نظر کمیسیون را ولی اگر مجلس رأی بدهد و قابل توجه بشود البته بهتر خواهد بود ممکن هم هست بنده تقاضا بکنم بکمیسیون ارجاع شود

رئیس - پس سایر اصلاحات هم به کمیسیون مراجعه میشود
مخبر - اینکه بنده تقاضای ارجاع این پیشنهاد را به کمیسیون کردم برای این است که این لایحه پیش از این عقب نیفتد اگر ممکن باشد تجربه میکنیم و بنده ارجاع به کمیسیون این دوقلم را استدعا میکنم برای مابقی دیگر رأی گرفته شود

(پیشنهاد دیگری از طرف آقای آقای مساوات بمضمون ذیل خوانده شد)
بنده پیشنهاد میکنم: عبارت ذیل لایحه اینطور اصلاح شود که تشخیص موضوع خرج بدهد تأدیبه و پرداخت نماید
رئیس - آقای مساوات (اجازه)

مساوات - گمان میکنم آن پیش نهادی که آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند مکنی باشد مقصود بنده این بود این خرجی که تصویب میشود دولت تشخیص موضوع را بدهد چون مقصود بنده از پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله میرساند پیشنهاد خودم را مسترد میدارم

رئیس - آقایانی که این پیشنهاد را قابل توجه میدانند (بعضی گفتند کدام پیشنهاد)
رئیس - پیشنهاد آقای مساوات بعضی از نمایندگان - مسترد داشتند
رئیس - بنده نشنیدم (پیشنهاد آقای حاج سیدالمحققین به مضمون ذیل قرائت شد)

چون بعضی از اقلام مصارف روشنائی بعد از قوی ثیل موافق تصویب نامه هیئت وزراء وقت برقرار و تأدیبه میشود این است برای شمول این لایحه به این اقلام بنده پیشنهاد مینمایم ذیل ماده واحده بترتیب ذیل مرقوم شود

بوزارت مالیه اعتبار میدهد پس از ملاحظه مدارك و اسناد صحیحه تأدیبه و پرداخت شود.

رئیس - آقای سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - همان طور که آقای مدرس فرمودند بعضی از این اقلام مطابق تصویب هیئت وزرای وقت بوده و این اقلام محتاج بتصویب مجلس است والا آن اقلامی که در قوی ثیل تصویب شده محتاج به تصویب نیست اگر مقصود این است که بنده عقیده ام این است اگر بخواهند لایحه مشمول این اقلام شود باید جمله (موافق مصوبه قوی ثیل) حذف شود

فصرت الدوله - در جواب آقای معتمدالسلطنه این مسئله را توضیح دادم حالاهم برای روشن شدن مسئله عرض میکنم که ما اینجا از نقطه نظر بودجه رأی میدهم به این ملاحظه اینجا نوشتیم مطابق مصوبه قوی ثیل و اگر چنانچه يك چیزهایی است که بعد تصویب شده آنها باید جدا بایک دلائلی بیاید بکمیسیون مربوطه و در آنجا مذاکره شود

رئیس - باید رأی گرفته شود به قابل توجه بودش

حاج سیدالمحققین - پس میکرم **رئیس** - پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله که قابل توجه شد راجع بتمام ماده بوده آقایان مایل هستند جلسه ختم شود (جمعی اظهار نمودند بلی)

رئیس - برای شرفیابی روز پنجشنبه حضور اعلی حضرت همایونی اسامی دوازده نفر بقرعه استخراج میشود (آقای مستشار السلطنه استعراغ نموده و ترتیب ذیل نتیجه حاصل شد)

آقای میرزا علی کازرونی • سهام السلطان اقبال السلطان • میرزا محمد نجات • سردار فاخر • حاجی میرزا مرتضی • مصباح دیوان • امین الشریعه • میرزا یانس • حاجی شیخ محمد حسن گروسی • حاج شیخ محمد حسن بنده نمیتوانم یکی دیگر را انتخاب بفرمائید • آقای سید محمد تقی طباطبائی • آقای شیخ ابراهیم زنجانی • آقای جلیل الملك • آقای سید محمد تدین

رئیس - تعطیل راهم اگر صلاح می دانند تا روز شنبه نهم حمل باشد (صحیح است)
(جلسه آتیه روز شنبه دهم حمل دستور لایحه گارد شهری و لایحه راجع بارومیه) (مجلس یک ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

رئیس مجلس مؤمن الملك جلسه ۲۴۹ صورت مشروح مجلس یوم شنبه دهم حمل ۱۳۰۲ مطابق سیزدهم شعبان ۱۳۴۱
مجلس تقریباً دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای موتمن الملك تشکیل گردید صورت مجلس یوم سه شنبه بیست و نهم حوت را آقای امیر ناصر قرائت نمودند
رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده از روز یکشنبه از کمیسیون مرخصی اجازه مرخصی خواسته بودم و مخصوصاً نوشته بودم برای تشرف بحضرت معصومه سلام الله علیها اجازه مرخصی فرمایند با اینحال بنده رادر صورت جلسه جزء غایبین بدون اجازه نوشته اند
رئیس - آقای آقا میرزا سید حسن کاشانی

(اجازه)
آقا میرزا سید حسن - بنده هم برای مشرف شدن بحضرت معصومه علیها سلام اجازه مرخصی خواسته بودم و در صورت جلسه بنده را غائب بدون اجازه نوشته اند
رئیس - آقای مدرس (اجازه)

رئیس - بنده در دستور عرض دارم
رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب راجع بمرخصی آقای حاج میرزا عبدالوهاب کمیسیون مرخصی بایشان اجازه دادولی راجع با آقای آقا میرزا سید حسن چون کفایتی نوشته بودند و معلوم نبود بکجا نوشته اند و بیست و دو روز هم اجازه خواسته بودند و اعضاء کمیسیون هم حاضر نبودند بناشدیس از تشکیل مجلس بایشان اجازه داده شود.

رئیس - بسیار خوب - بعد باید اصلاح هود قبل از آنکه داخل دستور شویم مطلبی است که باید بعرض آقایان برسد البته خاطر آقایان هست که در یکسال و چندماه قبل که بعضی نواحی روسیه دوچار قحطی زدگی شده بود در طهران و بعضی ولایات جمعی بعنوان همدردی اقداماتی کرده و اعانه گرد آورده برای آن نقاط فرستادند از طرف مسیولین و کمیته اجرائیه مبارزه با قحطی زدگی شرحی بریاست مجلس نوشته و تقاضا کرده اند مراتب تشکرات ملت روسیه را با اطلاع مجلس رسانده بوسیله آقایان نمایندگان ملت ایران و تمام محافل که در این امر خیر شرکت نموده اند برسد.

بنده از آقای شارژ دافر دولت روسیه که حامل این رقمه بودند بتوبه خود اظهار امتنان نمودم از اینکه جزئی نظر مساعدتی که از طرف ملت ایران نسبت بملت روسیه شده است طرف توجه و قدردانی شد و ضمناً اظهار امیدواری کردم که این قبیل ابراز حیات بهترین دلیل و علامتی است که ملتین ایران و روس میل رانند روابط آنها حسنه باشد از طرف جمعی از نمایندگان - صحیح است) و امیدواریم که اظهار این قبیل حیات در آتیه همیشه اسباب استعکام و تشبیه مناسبات و دادیه بین دولتین ایران و روس باشد (جمعی از نمایندگان - صحیح است) گمان میکنم در این اظهار امتنانی که از شارژ دافر روسیه کرده ام مجلس شورای ملی هم موافق باشد.

(عموم نمایندگان - صحیح است)
رئیس - آقای مدرس (اجازه)

مدرس - تقاضای بنده اینست مواردیکه در کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات اصلاح شده است چون چندماده آن نافع است و موقع انتخابات هم نزدیک است آن مواد جزء دستور گذارده شود بلکه انشاء الله همین امروز خاتمه یابد
رئیس - این تقاضائی که میفرمائید با قانون موافقت دارد یا نه؟

مدرس - اینها اصلاحات است
رئیس - قانون انتخابات را ملاحظه فرمائید ببینید چه نوشته است.

مدرس - با آقای مخبر است که توضیح بدهند.
رئیس - آقای اقبال السلطان (اجازه)

اقبال السلطان - علاوه بر اینکه این اصلاحات تصور میکنم مخالف قانون باشد چون سه ماه بآخر دوره مجلس مانده باید اعلان انتخابات منتشر شود و اگر بنا باشد آن اصلاحات در مجلس مطرح شود باعث عقب افتادن امر انتخابات میشود و اغلب آقایان بواسطه پیش آمدن تعطیل عید نتوانسته اند آن اصلاحات را قرائت کنند مثلاً خود بنده امروز آنها را خوانده ام
رئیس - عرض کردم بنده نمیتوانم این اصلاحات راجع دستور بگذارم مگر اینکه آن ماده قانون انتخابات را لغو کنید.

مدرس - در مقدمه نوشته شده است اینها اصلاحاتی است که کمیسیون در نظر گرفته است.

رئیس - مگر اظهارات آقای اقبال السلطان طرف توجه نشد؟ اصلاحاتی که میشود باید قبل از اعلان انتخابات شده باشد در حال اگر میل دارید در موقع تنفس بین خودمان مذاکره بفرمائید که تکلیفش را همین کنید.

رایرت کمیسیون بودجه راجع بمساعدت با اهالی ارومیه مطرح است
شرح ذیل قرائت شد:

۱ - مجلس شورای ملی بوزارت مالیه اجازه میدهد يك اعتبار مقدماتی که بالغ بمبلغ یکصد هزار تومان باشد برای مخارج لازمه مربوط باعاشه بذر و کاو و آلات فلاحتی عمارت و ساختمان و سایر مخارج اتفاقی و اداری در صفحه آذربایجان بمصرف برساند.

۲ - وزارت مالیه مجاز است در حدود اعتبار مصوب که در ماده (۱) مذکور افتاده برای انجام مسائل فوق الذکر مبلغی را که در دفتر برادران طومانایانس بعنوان کمیسیون اعانه ارومیه منظور است پرداخت و میزان مبلغ مزبور را بعنوان طلب دولت علیه از تجارتخانه مذکور منظور دارد

۳ - وزارت مالیه مجاز است در حدود اعتبار مصوب در ماده (۱) این قانون بارباب املاك مغروبه در تحت شرایط و موادی که وزارت مشارالیه صلاح بداند اعطای قرضه نماید .

رئیس - مذاکرات در کلیات است -

گویا آقای آقاسید یعقوب مغالفتده؟

رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - چنانکه خاطر آقایان مسیوق است وقتی که لایحه راجع به راهی و مساعدت اهالی بیچاره ارومیه به مجلس آمد در اول جدی بود و تمام آقایان نمایندگان با شوق و میل مفرطی متوجه بودند که باین بیچاره و فلک زدها و بدبختها همراهی بشود و تمام ماها با شوق و ذوق فوق العاده این مسئله را استقبال کردیم زیرا آذربایجان چنانکه همه میدانند از سرحدات است و برف تمام آنجا را گرفته بود و مردم آن نقاط دچار مضیقه و سختی بودند و هیچ راهی برای اعاشه نداشتند در آن روز بولت فشار آوردیم که با آنها مساعدتی کند .

دولت هم پیشهاد کرد ما باین حسن قبولی آن پیشهاد را نلقی کردیم ولی بجزدی که آن لایحه به مجلس آمد چنانکه در خاطر آقایان و در صورت مجلس هست اینجاداد فریاد شده که چرا از خزانه دولت يك كروبر پرداخته شود و بنده در همان روز فریاد زدم آقایان بهترین خرجها این است که بازار عین و فلاحت كمك کنیم و عرض كردم امروز روزیست که بدبختی اهالی ارومیه و ساوجبلاغ در مضیقه هستند و نمایندگان ملت باید با شوق و ذوق دولت را وادار کنند که با آنها مساعدت نماید ولی متأسفانه چنانکه در خاطر آقایان هست آن لایحه از بین رفت و بکلی مسکوت ماند و مخصوصاً یک نفر از نمایندگان آذربایجان هر روز فریاد زد ولی بجاشی نرسید تا امروز که هیئت دولت عوض شده اند و موقع انتشار اعلان انتخابات رسیده آنرا بمجلس آورده اند باینک بیانات و شرحهایی که بمقیه بنده هیچ آن نظر اولیه یعنی وطن پرستی و فقیر نوازی چنانکه نسبت بقوم ملاحظه میکنم نیست .

آنروز که آنها فقیر و بیچاره بودند ما برای آنها کاری نکردیم . امروز که بجمده الله برف همه صحرها آب شده و ممکن است کشت و زرع در آنجا بنمایند این لایحه را بمجلس آورده اند . این اولاً . ثانیاً گویا از نظر آقایان معوشه است که آمدند و گفتند ارباب جمشید کبارش خراب است بیایند کاری کنید قرضه های او را گردن دولت بیندازید و در ازاء آن املاك زیادی برای دولت میماند .

هشتصد هزار تومان که بیشتر نیست املاك او را دولت ضبط میکند و بقدری مساعدت برای آن املاك قائل شدند که هر ایرانی

می شنید میگفت بجمده الله دولت ما گنج بی پایان پیدا کرده است . و بهر طریق بود آمدند آن قرضه های مسلم منجز بانک روس را گردن دولت گذاردند و آن املاك معروف الا سیم مجهول الجسم را بدوش دولت بار کردند و بعد اوضاع روسیه ترتیبی شد که ارباب جمشید با دیگران نتوانستند منافع را یکجاسی و دو جاسی بخرند و آن املاك را از زهن خارج کنند بعد گفتند دولت نباید ظالم باشد مجدداً املاك او را برگردانیم .

آقایان ماها که ما بیدم دولتی را ضعیف و خوار نکنیم و او را قوت دهیم چرا باید چنین کارها بکنیم ؟ اینجا آمده اند میگویند این پول را از خزانه دولت به اهالی ارومیه بدهیم بعد دولت از برادران طومانیان بگیرد .

آیا محل پرداخت برادران طومانیان کجا است ؟

این همه عرایض شکایت که بکمیسیون عرایض میآید و هر روز اهالی بدبخت شکایت میکنند که یا نصبت تومان هزار تومان هزار و یا نصبت تومان از برادران طومانیان طلبکاریم آنوقت میگویند این وجه را دولت بدهد و بعد از برادران طومانیان بگیرد . محل پرداخت برادران طومانیان کجاست ؟ علی ایحال وجدان يك خود آقایان شهادت دهد : دولتی که دوماه است روی کار آمده متصل بر ملت تعمیل میکند صد و بیست هزار تومان پنجاه و پنج هزار تومان و صد و هشتاد هزار تومان متصل لایحه بمجلس میفرستد بنده که نمیتوانم موافقت کنم و منتظرم به بینم همیشه دولت کی از مطالعه خارج میشوند و آن قدمی که به طرف اصلاح برداشته اند کدام است ؟

آقایان باید فکر کرد این مغارجی را که بر ملت تعمیل میکنند عواید این ملت از کجاست ؟

آقای وزیر مالیه بیایند بگویند که دخل و خرج مملکت چیست ؟ الان ده روز است از حمل گذشته و هنوز صورت دخل و خرج مملکت از کمیسیون مطالعه بیرون نیامده تا بکمیسیون اجرا برود چه جای آنکه بمجلس بیاید .

باین خرج و دخل و بدبختی ما که هر روز بار تازه بر این ملت تعمیل میشود یک نفر سؤال نکرده است بودجه که مطابق قانون اساسی باید در ۱۵ حوت بمجلس بیاید کجاست ؟ است ! از وزارت مالیه وقتی سؤال میشود در جواب میگویند دوماه است بودجه را گذرانده اند روانه کرده ایم بهیئت وزراء . آیا یک نفر سؤال میکند که این بودجه کجاست و چرا تا کنون دخل و خرج مملکت معین نشده ؟ در صورتیکه سال تجدید شده و البته وزارت مالیه باید توجه کند و بودجه یعنی خرج و دخل مملکت را معین نماید و نیز معین شود که خرج این مملکت

از کجاست و دخلش چیست ؟ و تا معلوم نشود بنده نمیتوانم رای بدهم : تا بحال ما صبی دیوان مجاسباتی داشتیم که این خرجها برود در آنجا و معین شود عواید دولت چیست و مغارجش کدام است ؟ که مطابق آن عواید ما مغارج بکنیم و ما باید مطابق دخل برای خودمان خرج تهیه کنیم ما حاضر نیستیم که که هر روز بی دربی لوابخ خرج را قبول کنیم و بالاخره حاضر بشویم که آخر این مجلس استقراضی بر ملت تعمیل کنیم تا دخل معلوم نباشد تا عواید معلوم نباشد تا ندانیم سرچشمه عواید ما چقدر است این ملت حاضر نیست بیاید خرجی را قبول کند در صورتی که دخل آن معلوم نباشد و بالاخره تا کی ما میتوانیم خرجی را که دخلش معلوم نیست تصدیق کنیم و بر ملت تعمیل نمائیم ؟؟

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)

وزیر پست و تلگراف - بنده خیلی متأثر و متأسف شدم که آقای آقاسید یعقوب نماینده محترم در مورد این لایحه بخصوص اظهاراتی فرمودند که تصور میکنم مورد نداشت .

البته آقا تصدیق میفرمایند که دولت همیشه در مملکت باید مصالح عموم را در نظر بگیرد و حوائج عموم را نیز باندازه که از اویشرفت میکند ملاحظه کند و اگر حزامتی با افراد مملکت متوجه میشود تا حدی که ممکن است رفع پریشانی و زحمت را از آنها بکند .

بنده قطعاً عرض میکنم که اگر برای دولت ایران مقدور بود صد ها هزار تومان برای اهالی ارومیه پیشهاد میکرد و اگر میتوانست محققاً کرور ها برای يك محل مملکت که مدت ها معرض تاخت و تاز بوده معین میکرد .

بنده فوق العاده متأثرم که از طرف يك نماینده ملی که باید دولت را تشویق بکند در اصلاح اینگونه خرابیها اعتراض بشود که ما چرا برای اصلاح يك قسمت مملکت مبلغی را پیشهاد کردید و میکنید . بنده فرمایشات آقا را لااقل در لایحه دیگری مناسبتر میدانم .

اما اینکه میفرمایند عایدات مملکت باید معلوم شود و در مقابل عایدات خرج هم معین شود البته این مسئله بسیار واضح است و دولت هم همیشه در نظر داشته و دارد که حتی المقدور اینکار را بکنند لکن اولاً تا امروز سابقه نداشته که در مجلس شورای ملی خرجی که پیشهاد میشود در مقابل مجلس هم معین شود .

ثانیاً موازنه دخل و خرج مملکت یکی از وظائف مسلمه دولت و مخصوصاً مجلس شورای ملی است و چنانکه ملاحظه میفرمائید امروز نظریاتی که دولت دارد و متخصیصی برای مالیه مملکت استخدام کرده است

کاملاً این مسئله را در نظر دارند و بنده امروز قطعاً عرض میکنم که در آتی دولت بیش از عواید مملکت خرج نخواهد کرد . دیگر اینکه این صد هزار تومان هم قرض نیست و دولت هیچوقت نمیتواند استقراض کند مگر اینکه بمجلس شورای ملی پیشهاد کند و از مجلس بگذرد و این صد هزار تومان مغارج سال گذشته است و در بودجه سال گذشته عایدات گذشته پیش بینی شده است و اگر تصویب آن با مسال افتاده است دلالت نمیکند که این خرج فوق العاده است که دولت استقراض میکند . خیر - اینطور نیست و این در سال گذشته منظور شده است و از عایدات سال گذشته هم برداشته خواهد شد و بهیچوجه قرضی هم متوجه دولت نخواهد شد .

رئیس - آقای معتمد السلطنه (اجازه)

معتمد السلطنه - موافقم

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - موافقم

رئیس - آقای اقبال السلطان (اجازه)

اقبال السلطان - موافقم

رئیس - آقای سید المملك (اجازه)

سید المملك - موافقم

رئیس - آقای محمدولی میرزا (اجازه)

محمدولی میرزا - موافقم

رئیس - مذاکرات در کلیات کافی است ؟

(گفته شد کافی است)

رئیس - رای می گیریم بدخول در شور مواد

آقایانی که داخل شدن در شور مواد را تصویب می نمایند قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد .

ماده دوم قرائت میشود : (به ضمیمه ذیل قرائت شد)

رئیس - آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - مبلغی که در دفاتر طومانیان منظور شده اعانه ارومیه است و فقط برای فقرای ارومیه داده شده نه برای سایر اهالی یعنی اقنیه اینک بنده این ماده دوم را هم لازم میدانم برای اینکه ان پول در دفتر تجارتخانه بیاییم که این وجه بصرف اعاشه فقرا و بیچارگان آنجا برسد به مغارج سیاست انتخابات باشد .

بسیار خوب حالا که همه همراهند توجه وقت فرمائید که این مبلغ خرج فقرا و وضعفاه شود و صرف سیاست نشود و تمام عرایض بنده در این است که اطمینان بیاییم که این وجه بصرف اعاشه فقرا و بیچارگان آنجا برسد به مغارج سیاست انتخابات شود .

نصرت الدوله - این لایحه در اول بمجلس آمد همانطور که آقای آقا سید یعقوب فرمودند شاید از طرف عدم مورد اشکال واقع شد ولیکن بیشتر آن اشکال ها در اصل موضوع نبود چنانکه امروز هم اگر آقای آقا سید یعقوب مخالفند با اصل آن مخالفت ندارند و در اینکه این بیچارگان امروز دچار بدبختی هستند کسی مخالف نیست و آن روز هم کسی مخالف نبود ولی چیزی که هست این است که در طرز تقسیم این وجه و ترتیب تأدیبه آن اشکالاتی در نظر آمد و مقرر شد که در خانه ام را مرتب کنیم بگوئیم چون به ام

معین نگردد من هم نباید معین کنم ؟ این صحیح نیست

بنابر این هر روزی که ما قدم برداریم برای اینکه خرج و دخل مملکت را معین کنیم و بفهمیم چقدر عواید داریم و در مقابل آن عواید مغارجش را معین کنیم آنروز روز سعادت ماست و روزیست که ما قدم برای خوشبختی مملکت برداشته ایم این در جواب فرمایش آقای وزیر پست و تلگراف

اما راجع به عرایض خودم که برسید کلیت عرض کردم

چنانکه خاطر آقایان مسیوقست بنده نخواستم از نقطه نظر اظهار علاقه مندی به ملت نمایشی داده باشم فقط خواستم بمجلس شورای ملی و دولت را باین مسئله متوجه کنم که آنچه مجلس تصویب می کند به مغارج سیاسی خرج نشود و بصرف فقرای و وضعفاه برسد و نیز در تحت نظر اولیای امین بمغارج و مصارف آبادی مملکت برسد نه اینکه برای سیاست خرج شود و يك نفر نماینده دولت در مجلس تعهد کند که این مبلغ بصرف اهالی ارومیه خوی و سلامت میرود نه اینکه مغارج سیاست آن حدود بشود .

در ابتداء عرض کردم در آن اوائل جدی که اهالی ارومیه دچار آن سختی و بدبختی بودند هر چه بنده فریاد کردم فریادهای من در پشت تریبون اثری نکرد و هیچکس آنروز با من همراه نشد در صورتی که اهالی بدبخت ارومیه خوی و سلامت در آن وقت مضطرب و گرفتار گرسنگی و سرما و برف بودند موافقتی که امروز هست آنروز ابتدا نبود ولی حالا که فصل بهار است و بجمده الله تا اندازه از آن برف و سرما نجات یافته اند همه همراهان و موافقین پیدا شدند .

بسیار خوب حالا که همه همراهند توجه وقت فرمائید که این مبلغ خرج فقرا و وضعفاه شود و صرف سیاست نشود و تمام عرایض بنده در این است که اطمینان بیاییم که این وجه بصرف اعاشه فقرا و بیچارگان آنجا برسد به مغارج سیاست انتخابات شود .

نصرت الدوله - این لایحه در اول بمجلس آمد همانطور که آقای آقا سید یعقوب فرمودند شاید از طرف عدم مورد اشکال واقع شد ولیکن بیشتر آن اشکال ها در اصل موضوع نبود چنانکه امروز هم اگر آقای آقا سید یعقوب مخالفند با اصل آن مخالفت ندارند و در اینکه این بیچارگان امروز دچار بدبختی هستند کسی مخالف نیست و آن روز هم کسی مخالف نبود ولی چیزی که هست این است که در طرز تقسیم این وجه و ترتیب تأدیبه آن اشکالاتی در نظر آمد و مقرر شد که در خانه ام را مرتب کنیم بگوئیم چون به ام

و نیز بدکتر میلیسیو هم مراجعه شده است .

اولاً آقایان در نظر دارند که مبلغ این لایحه از نقطه نظر نقد و جنس با لایحه سابق خیلی متفاوت است اخیراً بعد از آنکه دولت پیشنهاد کرد در کمیسیون بودجه با حضور یکی از مأمورین مستخدمین خارجی ما که خودش هم مأمور مسافرت آذربایجان و تقسیم این وجه بود مذاکراتی شد و کمیسیون هم اطمینان حاصل کرد که این وجه بترتیب صحیح و بجای خودش خرج خواهد شد و تحصیل این اطمینان هم از این راه بود که کمیسیون دید وزارت مالیه یکی از متخصصین امریکائی را مأمور اینکار کرده و میباید نظر بسوابقی که این لایحه دارد آنرا تصویب بکنند و حالا هم بنده تقاضا می کنم که آقایان نگرانی نداشته باشند و اگر هم دارند نگرانی مشترک بین تمام عواید دولت و تمام مصارف مملکت باید باشد و البته همانطور که در باقی آنها نظرات میشود در این هم همانطور دقت و نظارت بفرمایند و تمام این احوال مانع از این نیست که این لایحه فعلاً بتصویب برسد .

رئیس - دیگر مخالفی در ماده اول نیست .

(گفته شد خیر)

رئیس - رای میگیریم باده اول آتایانی که تصویب مینمایند قیام فرمایند

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد .

ماده دوم قرائت میشود : (به ضمیمه ذیل قرائت شد)

رئیس - آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - مبلغی که در دفاتر طومانیان منظور شده اعانه ارومیه است و فقط برای فقرای ارومیه داده شده نه برای سایر اهالی یعنی اقنیه اینک بنده این ماده دوم را هم لازم میدانم برای اینکه ان پول در دفتر تجارتخانه بیاییم که این وجه بصرف اعاشه فقرا و بیچارگان آنجا برسد به مغارج سیاست انتخابات شود .

بسیار خوب حالا که همه همراهند توجه وقت فرمائید که این مبلغ خرج فقرا و وضعفاه شود و صرف سیاست نشود و تمام عرایض بنده در این است که اطمینان بیاییم که این وجه بصرف اعاشه فقرا و بیچارگان آنجا برسد به مغارج سیاست انتخابات شود .

نصرت الدوله - این لایحه در اول بمجلس آمد همانطور که آقای آقا سید یعقوب فرمودند شاید از طرف عدم مورد اشکال واقع شد ولیکن بیشتر آن اشکال ها در اصل موضوع نبود چنانکه امروز هم اگر آقای آقا سید یعقوب مخالفند با اصل آن مخالفت ندارند و در اینکه این بیچارگان امروز دچار بدبختی هستند کسی مخالف نیست و آن روز هم کسی مخالف نبود ولی چیزی که هست این است که در طرز تقسیم این وجه و ترتیب تأدیبه آن اشکالاتی در نظر آمد و مقرر شد که در خانه ام را مرتب کنیم بگوئیم چون به ام

باید وسیله وصول حقوق مردم باشد و مقدار پولی هم به تجارتخانه تومانیان برای مصارف خاصی (یعنی اعانه مردم ارومیه) داده شده بود حالا دولت این صد هزار تومان را که میدهد ۵۰ هزار تومان را از بابت وجهی که در تجارتخانه تومانیان است بصرف میرساند و بعد هرقوت توانست از تجارتخانه خواهد گرفت و جزء مطالبات دولت از تجارتخانه خواهد بود

ولی اینکه در اینجا صد هزار تومان نوشته شده است بنده عرض میکنم که ۵۰ هزار تومان آن بیشتر بجزان دولت تحویل نمی شود و ۵۰ هزار تومان هم محل دارد که آنرا وصول میکند و میدهد

باین که حالا می پردازد که مردم معطل نشوند و بعد وصول می نماید دیگر اینکه فرمودند این وجهی که دولت اعتبار میدهد از برای مسئله خاصی است و آن وجه اعانه برای مغارج دیگری بوده است و بنده تصور نمیکنم تکنیک باندازه که میفرمایند صورت خارجی داشته باشد و بالاخره این وجه از برای كمك باهالی ارومیه است

حالا هر طور که میخواهید فرض به فرمائید و البته يك اشخاص فقیر و بیچاره نه زراعت دارند و نه مالیه داده خواهد شد و خاطر آقایان را متوجه میکنم باینکه دولت این وجه را بعنوان استقراض نپذیرد بلکه به عنوان كمك میدهد حالا تشخیص آن كمك هر نوع میخواهد باشد و بهر کس میخواهد باشد

خواه آدمی باشد که گاو نداشته و ندارد .

خواه کسی باشد که گاو و زراعت داشته و امروز از کار افتاده است و بنده ما بین آنها تفاوتی نمی بینم .

رئیس - دیگر مخالفی نیست ؟

آقای آقاسید یعقوب (اجازه)

آقاسید یعقوب - بنده خیلی ایل داشتم که آقای وزیر مالیه در این جات شریف داشته باشند و از این لایحه دفاع بفرمایند اما حالا که ایشان نیستند آقای وزیر پست و تلگراف دفاع غریبی از این لایحه کردند و هم چنین بیانات شاهزاده نصره الدوله هم مقتنع نبود

از یک طرف آقای وزیر پست و تلگراف میفرمایند که دولت مرحمت و تقفدی در باره آن اهالی می کند و ربطی با استقراض ندارد از طرفی دیگر در این لایحه نوشته شده است مبلغی را که در دفتر تجارتخانه برادران تومانیان به عنوان کمیسیون اعانه ارومیه منظور است پرداخت و میزان مبلغ منظور را بعنوان طلب دولت علیه از تجارتخانه مذکور منظور دارد

آقایان بهتر از همه کشف حقایق است .

بنده می خواهم در مجلس شورای ملی

تمام حقایق گفته شود .

آیا مقصود از این عبارات چیست

اینکه در این جا نوشته شده به عنوان طلب دولت علیه از تجارتخانه طومانیان آیا يك خزانه در تجارت خانه تومانیان برای ما تهیه شده است ؟ هیچکس که دستش بآن خزانه نرسد

در این موقع دولت تشخیص داد است که اهالی ارومیه محتاج بكمك هائی هستند و باید با آنها مساعدت کند

بنده عرض میکنم چرا دولت چنین ماده را پیشهاد کرده و در صورتی که بنود نفر از نمایندگان قوم و ملت اینچنانسته باشند يك ماده را که هیچ مورد ندارد بیاورند و مطرح نمایند و بگویند که دولت میخواهد به اهالی ارومیه كمك و همراهی نماید در صورتی که این وجه بصرف حقیقی خودش برسد تمام نمایندگان از روی شوق این مسئله را استقبال میکنند

اما اینکه میگویند از بابت طلب دولت از تومانیان محسوب می شود بنده چون این مسئله را خیر واقعی میدانم باین جهت کاملاً با این مخالفم .

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده مخالفم

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده موافقم

رئیس - بفرمائید

حاج شیخ اسدالله - بنده اساساً باین ماده موافقم و در آن قسمتی را که آقای آقا سید یعقوب نسبت بوضعیات و پیشهاد سابق و لاحق فرمودند داخل نمیشوم البته نظریات ایشان در موقع خود صحیح است ولی نظر شخصی است و از نقطه نظر جمعیتی و اقلیت و اکثریت نیست و همانطور که قرارداد در اینجا عرض کرده ام بنده و شاید همه رفقای من اقلیت مثبتی هستیم و معنی آنرا هم بارها عرض کرده ام .

یعنی مثل اقلیت سابق نیستیم که بگوئیم این لایحه اگر چه برای نفع و صلاح ملت و مملکت است چون باین دولت مخالفیم و ازین جهت با تصویب آن هم مخالفت کنیم و بنابراین بالوایی که برای نفع مملکت و آسایش فقرا است موافقت میکنیم و با این پیشهاد هم موافقت خواهیم کرد و آن اظهاری را که آقای حاج سیدالمحققین فرمودند راجع باینکه آن اعانه متعلق به فقرای ارومیه بوده است بنده عرض میکنم فعلاً اهالی آن صفحات تمام فقیرند و مطابق داد برای خرابی های صفحات آذربایجان که در اثر حوادث اخیر پیش آمده است (از طرف جمع) د کتر میلیسیو نبود . خزانه دار بود

بلی بنده اشتباه کردم . خزانه دار گفت صد هزار تومان فعلا پیشنهاد کرده اند و در نظر دارند دوست هزار تومان دیگر هم در جزء بودجه سال آینده پیشنهاد کنند و تصویب آنها از مجلس بخواهند و البته خزانه دار هم محل آنها در نظر گرفته است و اگر دولت بتواند برای آبادانی آن صفحات مبالغی خرج کند خوب و بجا است ولی چنانکه آقای آقاسید یعقوب فرمودند نباید صرف و خرج اعمال و اجرای مقاصد شخصی شود .

نسبت بوجهی هم که برای فقرا و ضعیفای ارومیه اعانه داده شده بود ممکن است در اینجا اصلاح شود چون اعانه فقط منحصر بصفحه ارومیه بوده است و آن اشخاصی که اعانه داده اند نظرشان این بود است که فقط با اهالی ارومیه کمک شود .

آقای مغیرم در اینجا این نکته را باید متذکر باشد و اگر صلاح میدانند قبول کنند زیرا مقصود اصلی هم همان بود که عرض کردم که دولت مکلف است هر چه در دفتر تومانیان با اسم اعانه ارومیه جمع شده است وصول کند در صورتی که ما چنین حقی داریم نه دولت .

زیرا تاجری ورشکست شده و طلبکار زیاد هم دارد سرمایه هم که برای او باقی مانده است باید بتناسب بین او و خواهان تقسیم شود .

اهالی ارومیه هم یک قلم از طلبکارها هستند و باید طلب خود را بهمان نسبتی که سایر داینین بگیرند بگیرند نه این که سرمایه تومانیان اگر منحصر شد باین پنجاه هزار تومان چون مجلس رأی میدهد که از دفتر تومانیان باید وصول شود تمام را بمنوان اعانه ارومیه وصول کنند و سایر طلبکارها را بی حق نمایند .

این مسئله اصولاً و منهدماً مورد ندارد و گمان نمی کنم که مجلس هم حق داشته باشد چنین رأی بدهد زیرا حق ندارد حق کسی را بدیگری بدهد پس باید مطابق تقسیم آنچه از دارائی طومانیان باقی است بین طلبکاران بتناسب تقسیم شود و بهر نسبتی که بدیگران داده میشود نسبت باین وجه اعانه هم منظور شود و آن قسمتی که مأخوذ میشود باید بمصرف خود اهالی ارومیه برسد و قسمت های دیگر باید صرف اصلاح ولایات دیگر هم بشود .

بعجله رأی داد که این وجه را زودتر باو بدهند و او هم در آنجا با اطلاع اشخاص بصیر بمصرف برساند اینستکه بنده اینوجه را خیلی لازم میدانم و اگر دولت پیشنهاد دیگری هم درین خصوص دارد و لودولتی باشد که بنده با آن مخالفم با آن پیشنهاد موافقت خواهم کرد .

مخبر - اگر درین مورد قدری دقت بفرمائید گمان میکنم همه اشکالات رفع شود و برای تذکر خاطر آقای حاج سید المحققین عرض میکنم که در ماده اول مینویسد :

مجلس شورای ملی بوزارت مالیه اجازه میدهد که یک اعتبار مقدماتی که بالغ بمبلغ یکصد هزار تومان باشد برای مخارج لازمه مربوطه باعاشه بدر - گاو - آلات فلاحتی - عمارت و ساختمان و سایر مخارج اتفاقی و اداری در صفحه آذربایجان بمصرف رساند و همچنین در ماده ثانی که مطرح است نمیدانم آقای آقاسید یعقوب از کجای این ماده وصول طلب دولت را از تومانیان بیرون آورده اند و هر چه درین سه چهار سطر نگاه میکنم هیچ چیزی نمیبینم در ماده دوم مینویسد وزارت مالیه مجاز است که در حدود اعتبار مصوب که در ماده اول مذکور اینست (یعنی صد هزار تومان که اعتبار داده شده) برای انجام مسائل فوق الذکر مبلغی را که در دفتر برادران تومانیان بعنوان کمیسیون اعانه ارومیه منظور است (یعنی طلب ارومیه از تجارتخانه طومانیان و اصلاً مربوط بدولت هم نیست) حلالاً بدولت اجازه داده میشود آن طلبیکه اهالی ارومیه از دفتر تومانیان دارند در حدود این صد هزار تومان منظور شود و نیز آن مبلغ را بعنوان طلب خود از تجارتخانه قبول نمیکند این هم طلبی است مثل سایر مطالبات اگر تجارتخانه توانست که عین مطالبات طلبکاران خود را بدهد این پنجاه هزار تومان را هم میبرد اگر نباشد که بنسبت بپردازند دولت باید بتناسب ببرد و ما هم نمیتوانیم بگوئیم که دولت حق داشته باشد تمام طلب خود را بگیرد . در هر حال اگر دولت طلبکار است پنجاه هزار تومان بیشتر طلبکار است دولت قائم مقام اهالی ارومیه است فقط چیزی که هست اینستکه ارومیه ها امروز باین پول میرسند ولی بعد دولت آن طلب را وصول خواهد کرد .

اما اینکه میفرمایند اعانه اختصاص بارومیه دارد عرض میکنم این مصارفی است راجع باذربایجان و بنده نمیدانم اصل قضیه چطور است . خوبست آقای وزیر که از طرف دولت اینجا نشریف دارند بفرمایند و اگر هم این مسئله را خیلی مهم میدانند ممکن است بکمیسیون مراجعه کنند و از آنجا بوزارت مالیه مراجعه کرده دوباره تحقیق کنیم تا مطلب اصلاح گردد .

تدین - در موقعیکه لایحه سابق از طرف دولت قبل بمجلس تقدیم گردید مبلغ یک کرور نقد و مقداری جنس در آن پیشنهاد ذکر شده بود و آنطور که آقای آقاسید یعقوب اظهار کردند که اینجامعی مخالف بودند که آن مبلغ زیاد است چنان نبود بنده آنروز موافق بوده امروز هم موافقم ولی آنروز اشکالی داشتم و آن عدم اطمینان بود باینکه این مبلغ بمسئولین خواهد رسید یا خیر و تمام آقایانیکه اشکال داشتند همه بهمین نظر بودند الان هم بنده باماده اول موافقم ولی ماده دوم بعقیده بنده صحیح نیست برای این که اولاد را اینجا میگوید بولیکه بعنوان اعانه ارومیه در تجارتخانه تومانیان بوده آنرا دولت جزء این صد هزار تومان قرار خواهد داد . ظاهر عبارت اینستکه میخواهد بآن نقاط مغربه و فقراء وضعفاء هم کمک کند ولی اگر ماده سوم را ملاحظه کنید میبینید در آنجا تصریح شده که وزارت مالیه مجاز است در حدود اعتبار مصوب در ماده اول این قانون برابر با اموال مکلف مغربه در تحت شرایط و موادی که وزارت مشارالیه صلاح بداند اعطای قرضه نماید . این ماده سوم ناقص ماده دوم است .

در آن تاریخ هم بنده چنانکه در نظر دارم از اشخاصی بودم که بقدر مقدور اعانه دادم و تمام اشخاصی هم که کمک و اعانت نموده اند مقصودشان فقط این بود که وجه بقراء و ضعفاء برسد و در آنجا بعنوان قحطی زدگان و فقراء و اشخاص از قحطی رهایی یافته صرف شود و البته تصدین میفرمائید بولیکه بعنوان فقراء داده شده هیچ مورد نخواهد داشت که برابر با اموال مغربه قرض داده شود و بنده نسبت بسهم خود این عقیده را ندارم و تصور میکنم آقایانیکه اعانه داده اند این عقیده را ندارند بنابراین اعانه ارومیه را جزء این صد هزار تومان قرار دادن صحیح نیست آن اعانه را امروز دولت از تجارخانه نمیگیرد بلکه از خزانه عمومی این مبلغ را میدهد و جزء مطالبات محسوب میدارد . و بنده باینقسمت اصلاح عقیده ندارم تجارتخانه که چندین سال است درین مملکت هست وضعیت و تکلیف طلبکاران او هم بهیچوجه معلوم نیست بنده عقیده دارم عوض اینکه دولت میخواهد مبلغی هم بر مطالبات خود علاوه کند بحساب خودش که یک نفر از طلبکارانست رسیدگی نماید و همچنین بحساب تجارتخانه رسیدگی نموده تمام دارائی او را معلوم میکند و تکلیف مردم و آن تجارتخانه را معین کند برای اینکه مبالغی پول اشخاص در آنجاست و حتی مبلغی هم اعانه مدارس ارامنه بوده است که آنهم جزء مطالبات سوخت شده بالاخره بنده عقیده ام اینستکه این مسئله هم صحیح نیست و عقیده دارم که دولت هر قدر که معین است و مطابق اصولیکه مقرر است اعانه ارومیه را از تجارتخانه تومانیان بگیرد و صرف فقراء و اشخاص بی بضاعتیکه امروز در ارومیه و نواحی هستند

بنمایند این بود عقیده بنده بنابراین ماده دوم در اینجا لزومی ندارد .

مخبر - مقصود از ماده دوم همان توضیحی بود که بنده عرض کردم . حالا آقای تدین اصلاً باین موضوع عقیده ندارند مطلبی است شاید آقایان اعضاء کمیسیون در نظر داشته باشند که بنده همین اعتراض را کردم ولی بعد از آنکه توضیح دادند بنده قانع شدم و حالا باید دفاع کنم :

بنده چندان فرقی در این مسئله که مذاکره شد نمیبینم زیرا این بولیکه دولت میدهد البته فعلاً از خزانه خودش میدهد و بعد وصول میکند و ما باید ببینیم بدی تجارخانه که راجع بمصارف خیریه و عمومی است این خود اختصاصی دارد و دولت مکلف است که بزودی تکلیف خود را معین نماید از طرفی دیگر میخواهیم از فقراء اعانت و دستگیری کنیم . بنده از نقطه نظر عقیده شخصی ضرری درین قضیه نمیبینم که این مسئله را مخلوط کنیم . اما تناقضی را که آقای تدین فرمودند در ماده دوم و سوم هست صحیح است زیرا در ماده سوم نوشته شده در حدود اعتبار مصوب در ماده اول این قانون برابر با اموال مغربه در تحت شرایط و موادی که وزارت مشارالیه صلاح بداند و قتیکه اینطور تصویب و اعتبار داده شد دولت مجبور است که این مبلغ را بعنوان قرضه بدهد و کمتر هم ضرر بخزانه دولت میخورد ولی این قرضه از بولی است که مردم از کیسه فتوت خود برای اهالی ارومیه داده اند . چون این ماده پیشنهادی دولت است بنده نمیتوانم حذفش نمایم ولی برای اینکه نظر دولت معلوم شود ممکن است تقاضا کنم این ماده بکمیسیون ارجاع شود و دو ماده اول و سوم اگر آقایان صلاح بدانند تصویب شود و بعد از آنکه در خصوص ماده دوم با دولت تبادل فکر کردیم اگر دولت حاضر شد و قبول کرد این ماده را حذف کنیم و الا خودشان با دلایل در اینجا دفاع خواهند کرد .

رئیس - ماده دوم بر گشت ؟
مخبر - بلی
یکی از نمایندگان - ماده سوم هم بر گشت ؟
مخبر - ماده سوم چه ارتباطی با ماده دوم دارد ؟
رئیس - ماده سوم قرائت میشود : (بمضمون آتی قرائت شد)
ماده سوم - وزارت مالیه مجاز است در حدود اعتبار مصوب در ماده ۱ این قانون برابر با اموال مغربه در تحت شرایطی که وزارت مشارالیه صلاح بداند اعطای قرضه نماید .
رئیس - آقای حاج سید المحققین (اجازه)
حاج سید المحققین - مخالفت بنده با این ماده بمناسبت ماده دوم بود ؛ چون در ماده دوم مسئله اعانه نوشته شده بود بمطابق

اعانه را نمیشود قرض داد حالا اگر آن ماده دوم حذف شود بنده باین ماده موافقم و اگر حذف نشود باین مخالفم زیرا هنوز تکلیفش معلوم نیست .
نصر الملک وزیر ریست و تلگراف بنده تصور میکنم حل این مسئله بترتیبیکه عرض مینمایم ممکن میشود ؛
چون منظور آقایان اینستکه وجه اعانه بعنوان قرضه داده نشود بنا بر این ممکن است در ماده سوم تصریح شود مقداری که از باب اعانه در تجارتخانه تومانیان باقی است بمصرف قرضه نخواهد رسید تارفع آن اشکال هم بشود والا همانطور که ذکر شد دولت در نظر دارد بمبالغ دیگری هم از مجلس تقاضای اعتبار نماید و باین مصرف برساند و طبیعاً مجبور خواهد بود که یک قرضه هائی بیک اشخاص بدهد که آنها اسباب و آلاتی تهیه کرده کم کم بتوانند املاک خود را آباد و جبران ضرر های گذشته را بنمایند درین صورت کلمه قرض را نمیتوان از این لایحه برداشت و طبیعتاً دولت کمکهای بر عایا و مالکین املاک مینماید تا آنها هم بتوانند اصلاحاتی در املاک خود بنمایند و با تریبائیکه دولت در نظر خواهد گرفت بررور ایام این وجه بخزانه دولت برگشت خواهد نمود .

رئیس - اگر آقایان تصویب میفرمایند چند دقیقه تنفس داده شود ... (خطاب بوق کلاه قدسی تأمل بفرمائید آقای وزیر ریست و تلگراف میخواهند معاون خودشان را معرفی نمایند وزیر ریست و تلگراف - آقای مخبر الدوله را بسمت معاون وزارت ریست و تلگراف حضور مجلس معرفی میکنم درین موقع (تقریباً نیم ساعت بظهور) جلسه برای تنفس تعطیل و دیگر تشکیل نگردید

رئیس مجلس - مؤتمن الملک
جلسه ۲۵۰
صورت مشروح مجلس
یوم یکشنبه ۱۱ برج حمل ۱۳۰۲
مطابق ۱۴ شعبان ۱۳۴۱
مجلس دو ساعت
وربع قبل از ظهر بر ریاست آقای مدرس نایب رئیس تشکیل گردید
(صورت مجلس یوم شنبه دهم حمل را آقای امیر ناصر قرائت نمودند)
نایب رئیس آقای آقاسید یعقوب (اجازه)
آقاسید یعقوب - اولاً آقای محقق - العلماء را غائب بی اجازه نوشته اند در صورتی که ایشان ۳ ماهه از مجلس اجازه گرفته اند و بکمیسیون هم اطلاع داده اند ثانیاً در ماده دوم راجع بارومیه بنده شرح مفصلی بیان کردم ولی در صورت مجلس نوشته نشده است بنده میدانم نوشتن صورت مجلس در تحت چه ترتیبی است و ابداً از بیاناتی که